

Jordbruksutskottets betänkande

1981/82: 1

om fiske m. m.

Motionerna

Yrkanden

I motion 1980/81:270 av Ralf Lindström m. fl. (s. m. c. fp) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att en begränsad alljustring ater bör tillåtas i Blekinges östra skärgård.

I motion 1980/81:1357 av Lars Ahlmark (m) yrkas att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag till ändring av fiskeristadgan med i motionen angiven innebörd.

I motion 1980/81:1753 av Jens Eriksson och Erik Hovhammar (båda m) yrkas att riksdagen anhåller att regeringen uppdrar åt fiskeristyrelsen att fortlöpande planera för utveckling av produktion och förädling av musslor i samband med den planering som sker för fisket samt i samband härmed lämnar förslag till åtgärder som främjar såväl odling som förädling av musslor.

Utskottet

Utskottet behandlar i detta betänkande tre motioner om fiskerifrågor, väckta under allmänna motionstiden i januari 1981.

Ljusterfiske efter ål. Enligt fiskeristadgan (1954:607) är fiske med ljuster förbjudet inom Sveriges sjöterritorium. I förarbetena till fiskeristadgan anfördes (prop. 1954:183) att mycket starka skäl talade mot ljustringen som fiskemetod. Särskilt blindhuggningen syntes vara den från fiskevårdsynpunkt mest förkastliga formen av ljustring. Det torde enligt föredragande statsrådet vara uppenbart att vid sådant fiske i regel betydligt flera fiskar skadas än vid t. ex. pilkning. Från försörjningssynpunkt ansågs alljustringen knappast ha någon större betydelse. Emellertid ansågs det klart att ljustringen efter ål var av värde som inkomstkälla för vissa personer, särskilt äldre fiskare i bl. a. Blekinge. Dispens från ljusterförbudet borde därför övervägas för vissa kuststräckor under en kortare övergångstid.

Genom tidsbegränsade kungörelser har regeringen sedermera meddelat lokala undantag från ljustringsförbudet. Dispensmöjligheten omfattade till en början flera olika kuststräckor och skilda slag av ljusterfiske men har successivt reducerats. Den har nu helt upphört. Enligt den sista kungörelsen av detta slag (1974:852) som gällde intill utgången av mars 1980 gavs länsstyrelsen i Blekinge län rätt att tillåta fiske efter ål med ljuster utanför Blekinges kust från Gö udde i väster till Torhamns udde i öster. Tillstånd fick

enligt kungörelsen endast beviljas person som var bofast vid denna kuststräcka och för vars försörjning ljusterfisket var av betydelse. Tillståndet fick endast avse fiske från is.

Sedan år 1974 har fiskenämnden fört viss statistik beträffande ljusterfiske. Av statistiken framgår att antalet tillstånd per den 31 mars 1980 uppgick till 176. Enligt fiskeristyrelsens beräkningar hade 80 % av de fiskande en inkomst av ljusterfiske som understeg 500 kr. per säsong. Ljusterfiskets ekonomiska betydelse har således under senare år varit ringa.

Enligt motion 1980/81:270 har ljusterfiske ett kulturellt värde. Det slag av ljuster som används i Blekinge, kallat åljärn eller nubba, tillfogar enligt motionärernas uppfattning icke fisken avsevärt mer lidande än flertalet andra fiskemetoder. Åljustringen har, framhålls det i motionen, blivit en del av fritidssysselsättningen vintertid för i övrigt undersysselsatta människor boende på skärgårdsöar och i kargt kustland.

Utskottet har inhämtat att framställningar om ytterligare förlängning av tillståndet för ljusterfiske i Blekinge gjorts till regeringen under fjolåret. Regeringen beslöt i november 1980 att lämna dessa framställningar utan åtgärd. Utskottet finner för sin del inte att de skälsom anförs av motionärerna för att återinföra dispensmöjligheten är bärkraftiga. Motionen avstyrks därför.

Minimimåttet på kräftor. Enligt 10 § fiskeristadgan (1954:607) får kräfta ej fångas som inte håller ett minimimått på 9 cm. Måttet avser det raka måttet från spetsen av pannhornet till den fasta kanten av mellersta stjärtfenan. Enligt motion 1980/81:1357 framfördes redan i samband med tillkomsten av 1954 års fiskeristadga ett förslag att öka minimimåttet vid fiske av kräftor från 9 till 10 cm. Motiven för en sådan ökning har enligt motionären blivit starkare med tiden då genomsnittslängden pressats allt närmare minimimåtten som följd av intensivt fiske.

Minimimåttet på kräftor var, då det infördes, avsett att skydda flodkräftan. Sedermera har även signalkräftor inplanterats och ökat i antal. Fiskeristyrelsen har enligt vad utskottet inhämtat ansett att 9 cm är ett lämpligt minimimått även på signalkräftor och har därför inte föreslagit någon ändring av måttet i fiskeristadgan. Från forskarhåll har man framhållit att kräftornas vikt ökar väsentligt med längden över 9 cm. Med ökad minimilängd anses avkastningen stiga i de flesta vatten. Å andra sidan anses det förekomma att kräftorna i vissa vatten inte blir stort längre än 9 cm.

Fiskenämnderna har att följa utvecklingen av det från ekonomisk synpunkt inte oviktiga kräftfisket, var och en inom sitt län. Om det för fiskets vård och bedrivande befins önskvärt att tillämpa ett större minimimått än 9 cm på kräftor kan vederbörande länsstyrelse med stöd av 14 § fiskeristadgan föreskriva sådant utökat skydd. En fiskevårdsområdesförening har även möjlighet att i sina stadgar föra in en motsvarande bestämmelse enligt den nya lagen om fiskevårdsområden (1981:533). Utskottet finner det naturligt att dessa möjligheter tillvaratas i sådana fall där åtgärderna kan förväntas

förbättra kräftfisket. Däremot föreligger det enligt utskottets mening inte anledning för riksdagen att f. n. föreslå ändring av fiskeristadgans bestämmelser. Motionen avstyrks därför.

Musselodling. Enligt motion 1980/81:1753 har det visat sig att musselodling med stor framgång kan bedrivas på västkusten. Skördarna blir rikliga och kvaliteten blir mycket hög. Rent och näringsrikt vatten är en bidragande orsak och en förutsättning härför. Enligt motionärerna behöver den produktion som finns i dag utökas för att göras rationell och ge en jämn lönsam avsättning. Närigen behöver en statlig planering och i vissa fall stöd för att fortleva och utökas.

Odling av fisk och musslor regleras i flera författningar. I 13 § fiskeristadgan (1954:607) stadgas att fiskodling inte får anläggas utan tillstånd av fiskeristyrelsen eller enligt styrelsens bestämmande av fiskeriintendent eller fiskerikonsulent hos fiskenämnd. Tillståndsprövningen enligt denna författning omfattar även musselodling och sker enbart från teknisk och biologisk synpunkt.

Enligt miljöskyddsförordningen (1981:574) krävs det numera (efter den 1 juli 1981) även tillstånd enligt miljöskyddslagen (1969:387) för att anlägga eller ändra anläggning för odling av musslor med en årsproduktion överstigande 50 ton musslor totalvikt, eller anläggning för odling av fisk. Sådant tillstånd meddelas av länsstyrelsen och skall föregås av samråd med anläggaren.

Naturvårdslagens strandskyddsbestämmelser, vattenlagen, hälsovårdslagens byggnadslagen, sjötrafikförordningen och livsmedelslagen kan även bli tillämpliga beroende på anläggningens belägenhet och utformning.

Den planering som bl. a. fiskeristyrelsen företar med stöd av 1978 års riktlinjer för fiskeripolitiken (prop. 1977/78:112, JoU 1977/78:23, rskr 1977/78:272) tar särskilt sikte på det traditionella fisket. Rapporterna är koncentrerade på det fiske som volymmässigt betyder mest dvs. utsjöfisket till havs efter sill och torsk. Övriga fiskslag behandlas mera summariskt. Musselodling och annat vattenbruk omfattas inte av denna planering.

Vid fjolårets riksmöte behandlade riksdagen en motion om utredning av en utvidgad akvakultur, med tyngdpunkten lagd på blåmusselodlingens möjligheter och problem (JoU 1980/81:4). I samband därmed lämnade utskottet följande redovisning för då pågående utredningar om bl. a. musselodling.

Forskningsrådsnämndens delegation för naturresursforskning har framlagt en rapport. Svensk akvakultur: Näringsgren för framtida försörjning och sysselsättning. I denna behandlas musselodlingen ingående vid sidan om fiskodling, odling av alger, kräftdjur m. m. Enligt rapporten finns det goda förutsättningar för svensk musselodling-- --

Forskningsrådsnämnden har tillsatt en styrgrupp för att följa upp rapporten om akvakultur. I styrgruppens uppgifter ingår att främja forskning

och praktiska åtgärder för att uppmuntra och stödja företag inom akvakulturen. Styrgruppen kommer även att intressera sig för marknadsföringsproblemen.

I Länsplanering 1980 för Göteborgs och Bohus län ägnas akvakulturen betydande utrymme. Länsstyrelsen anser att en utveckling av olika former av en akvakultur kan ge viktiga sysselsättningstillfällen i stora delar av landets kust- och skärgårdsområden. Den framhåller emellertid att det för närvarande finns en mycket stor överkapacitet i musselodlingarna.

Skärgårdsutredningen för Göteborgs och Bohus län har framlagt ett förslag till handlingsprogram i sin huvudrapport, daterad september 1980. Ett kapitel ägnas havsodling. Utredningen finner att musselodlingen i Sverige, dvs. huvudsakligen i Bohuslän, med framgång borde kunna ökas. Vissa problem är dock fortfarande olösta. Det främsta gäller marknadsföringen.

Som följd av skärgårdsutredningens förslag har landstingets näringsnämnd i Göteborgs och Bohus län beslutat tillsätta en utredning om hur en ökad svensk musselodling skall marknadsföras för att finna avsättning. Utredningen beräknas bli klar i april 1981.

Utskottet fann det intresse som på olika håll visades akvakulturen välmotiverad och ansåg att de olika utredningar som redovisats var ägnade att tillgodose syftet med den aktuella motionen. Någon ytterligare åtgärd ansågs därför inte erforderlig.

Enligt vad utskottet inhämtat har forskningsrådsnämndens styrgrupp för vattenbruk (=akvakultur) för avsikt att lägga fram ett betänkande med förslag till åtgärdsprogram och kostnadsberäkningar i början av år 1982. En viktig del av betänkandet kommer att ägnas åt musselodling. Olika aspekter av akvakulturen som avelsmetodik, miljöpåverkan, marknads- och ekonomifragor, den rättsliga regleringen, tekniska fragor etc. kommer att belysas. I styrgruppen är bl. a. länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län representerad. Länsstyrelsen har för sin del sedan ett par år ägnat ett särskilt kapitel åt vattenbruk och särskilt musselodling i sin länsplanering. Även Göteborgsdelegationen har drivit utvecklingsprojekt avseende musselodling och därpå baserad industri.

Förutsättningar för svensk musselodling i större skala anses endast föreligga i Bohuslän. Landstingets näringsnämnd i Göteborgs och Bohus län har som ovan nämnts föranstaltat om en utredning av avsättningsmöjligheterna för svenskkodlade musslor. Enligt utredningen bedöms möjligheterna goda att avsätta en betydligt större kvantitet än vad som f. n. produceras. Bl. a. anses exportmöjligheterna goda. Landstinget och länsstyrelsen har mot bakgrund av rapporten beslutat anvisa medel till länets näringsfond för att stödja musselodlingsnäringen genom planering och utredningar. Fonden har även tillförts medel för marknadsföringsaktiviteter, försöksprojekt m. m. En referensgrupp skall följa arbetet.

Utskottet finner för sin del att den svenska musselodlingen bör kunna utvecklas för att på så sätt ge ett bidrag till folkhushållet och till näringslivet vid Bohuskusten. Av den ovan lämnade redovisningen framgår att förutsätt-

ningar bedöms föreligga för såväl odling som vidareförädling av musslor. Mot den bakgrunden anser utskottet det angeläget att näringen främjas genom planering och eventuellt stöd. Utskottet har med tillfredsställelse noterat att berörda länsstyrelse och landstingskommun vidtagit åtgärder i denna riktning. Utskottet har erfarit att också fiskeristyrelsen, trots att det inte ingår i den reguljära planeringen, har sin uppmärksamhet riktad på hithörande frågor. I sammanhanget må även erinras om det omfattande utredningsarbete om vattenbruk som bedrivs av forskningsrådsnämndens styrgrupp. Resultatet av detta arbete bör enligt utskottets mening avvaktas innan ytterligare åtgärder diskuteras. Vad utskottet redovisat synes ägnat att i väsentlig grad tillgodose syftet med motionen. Denna synes därför inte nu behöva föranleda någon riksdagens ytterligare åtgärd.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *ljusterfiske efter ål*
att riksdagen avslår motion 1980/81:270.
2. beträffande *kräfffiske*
att riksdagen avslår motion 1980/81:1357.
3. beträffande *musselodling*
att riksdagen lämnar motion 1980/81:1753 utan ytterligare åtgärd.

Stockholm den 27 oktober 1981

På jordbruksutskottets vägnar
EINAR LARSSON

Närvarande: Einar Larsson (c), Svante Lundkvist (s), Maj Britt Theorin (s), Börje Stensson (fp), Hans Wachtmeister (m), Åke Wictorsson (s), Gunnar Olsson (s), Håkan Strömberg (s), Märta Fredrikson (c), Martin Segerstedt (s), Jens Eriksson (m), Lennart Brunander (c), Jan Fransson (s), Ingvar Eriksson (m) och Åke Persson (fp).

Reservation

Hans Wachtmeister (m) anser att

dels det stycke av utskottets betänkande på s. 2 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "avstyrks därför" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner för sin del att ljusterfisket i den ringa omfattning det bedrevs i slutet av mars 1980, då tidigare gällande dispenser upphörde, var av så ringa betydelse, att de i förarbetena till fiskeristadgan åberopade nackdelarna var helt försumbara. Även om fiskemetoden numera i huvudsak

spelat ut sin roll från försörjningssynpunkt, är den lokalt av visst värde som sysselsättningsobjekt och allra främst som kulturhistoriskt dokument. De skäl som anføres av motionärerna för att återinföra dispensmöjligheterna anser utskottet bärkraftiga. Motionen tillstyrks därför.

dels utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande ljusterfiske efter ål att riksdagen med bifall till motion 1980/81:270 ger regeringen till känna vad utskottet anfört härom.